

Презлята Г.В.

кандидат педагогічних наук, доцент;

Соє М.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

ВИРІШЕННЯ ОСНОВНИХ ОСВІТНИХ ЗАВДАНЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТУРИЗМУ

В системі української освіти з огляду переходу на нові освітні стандарти проводиться пошук нових засобів навчання, направлених на особисто-орієнтовану педагогіку, де пріоритетними стають здоров'язберігаючі технології. У зв'язку з цим туризм, як засіб і метод, який дозволяє поєднати процес фізичного виховання підростаючого покоління з сучасною направленістю освітнього процесу в цілому, розглядається з новим інтересом. Відомо, що в будь-якому вигляді спорту одноманітні тренування приводять до швидкого фізичного та психічного стомлення спортсменів. Туризм завдяки різноманітності місць і районів походів, і змагань, служить однією із найбільш цікавих форм фізичної культури, оскільки дозволяє вирішувати основні завдання навчання: освітні, оздоровчі та відпочинкові в безпосередній обстановці.

Освітні завдання. Виховання і навчання школярів в туристично-екологічному поході проводиться в рамках різноманітних організаційних форм. Це маршрутна екскурсія на місцевості, бесіди, самостійні дослідження школярів у природі, індивідуальні і групові консультації, природовідновні і природоохоронні роботи. Освітня функція туризму у школярів полягає в тому, що під час мандрівки закріплюються шкільні знання з географії, історії, краєзнавству, біології та астрономії, засвоюються нові шляхи дослідницької діяльності з отримання знань і практичних навичок. Заняття туризмом дають навички з орієнтування на місцевості по компасу, карті, небесних об'єктах і місцевих предметах. Школярі під час мандрівки знайомляться з культурою і звичаями свого народу, вивчають рідний край, з його і пам'ятними місцями. Вивчаючи новий природний район, школярі в поході ведуть спостереження за погодою, описують

геологічну будову місцевого рельєфу, збирають гербарій, проводять гідрологічні і фенологічне спостереження, роблять описання флори і фауни.

Виховна роль туризму. У поході особливо яскраво розкривається основний моральний аспект нової людини – поєднання особистої та колективної складових елементів психо-соціальної сутності людини. Тут проходять перевірку та загартування такі важливі морально-вольові якості, як чесність, скромність, організованість, дисципліна, сміливість, чуйність, рішучість, доброта, принциповість, товариство, акуратність, працьовитість. Хлопці знаходяться в умовах, які зобов'язують їх надавати допомогу один одному. Виконуючи громадські доручення, кожен учасник відповідає перед своїми товаришами. Мабуть, найбільшим потенціалом у формуванні ціннісних відносин школяра до навколишнього світу, до інших людей і, саме головне, до самих себе, мають ситуації, що виникають під час багатоденних походів, підвищеної фізичної, моральної, емоційної напруги, яку переживає школяр. Випробування похідного життя, перешкоди, які трапляються на шляху, несприятливі погодні умови, відсутність звичних побутових умов, постійна важка фізична праця – все це вимагає від школярів концентрації сил, волі, терпіння. Пішохідний туризм привчає дітей переносити побутову невлаштованість, різні труднощі, нівелюють їх інфантилізм, егоїзм та примхливість; вчить брати на себе відповідальність за успіх загальної справи, дбайливе ставлення до рідної природи та культури, раціонального використання свого часу, сил, майна; формує навички самообслуговування та сприяє вдосконаленню їх самостійності.

Оздоровче завдання туризму. Найбільш важливою функцією туризму, на думку багатьох вчених, є функція оздоровлення. Зміна звичної обстановки, вплив природно-середовищних факторів на організм школяра, підвищена рухова активність, розвиток можливостей адаптації у складних умовах зміни клімату, застосування активних способів пересування, найрізноманітніших рухових дій, дотримання правил особистої гігієни в умовах самоконтролю сприяють зміцненню здоров'я дитини, підвищенню функціональних можливостей його організму. У цілому, школяр вирішує під час туристських походів завдання фізичного виховання, підвищуючи рівень розвитку рухових якостей, таких як швидкість, витривалість, спритність, сила. Показники дихальної системи мають тенденцію до збільшення. Значні зміни у бік підвищення спостерігаються і з показниками серцево-судинної системи. Отже, туризм школярів насамперед із оздоровчими, виховними, пізнавальними та спортивними цілями та оцінка

його ролі і місця у вихованні підростаючого покоління є, безсумнівно, актуальним сучасним завданням освітнього процесу.

Туризм треба сприймати як наймасовіший феномен ХХ століття, як одне з найяскравіших явищ нашого часу, що реально допомагає виховувати підростаюче покоління з достатньо високими функціональними резервами організму.